משניות מבוארות

מסכת טהרות פרק ג

ה) הראשון והשני והשלישי שבקדש, טמאין ומטמאין, הרביעי פוסל (צריך לומר: פסול, תוי"ט) **ולא מטמא, והחמישי** אם נעשה על טהרת חטאת של אפר פרה שיש בה חמישי, ונתערב בחברים, **מאכל בזיד הקדש. ו) השני שבחלין מטמא משקה חלין,** דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה, **ופוסל לאוכלי תרומה,** למאכלי תרומה, כדמפרש במשנה. **ג) השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש,** דכל הפוסל את הקדש מטמא משקה קדש להיות תחילה לקדש, **ופוסל לאוכלי קדש,** למאכלי קדש, ודוקא **שנעשו לטהרת הקדש, אבל אם נעשו לטהרת תרומה, שלא לטהרת הקדש, אבל פוסל לאוכלי תרומה. ד) רבי אליעזר אומר שלשתן שוין, האחד שבקדש ושבתרומה ושבחלין כל אחד מטמא ומטמא ופוסל אחד בקדש,** דילת ליה לרבי אליעזר טהרתה של תרומה מטמא אצל הקדש, וכן **מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה, ופוסל אחד בחולין, השני שבכבלן משקה אחד ופוסל אחד בקדש, ומטמא משקה חלין, ופוסל לאוכלי תרומה, השלישי שבכבלן, מטמא משקה קדש ופוסל לאוכלי קדש. ה) האוכל אכל שני, לא נעשה בית הבד,** פרוש לא יתעסקו לעשות שמן בבית הבד, דקא מודה רבי יהושע לרבי אליעזר שאוכל אכל שני נעשה גופו שני, כמו לעיל משנה ב, **וחלין שנעשו על גב קדש היו** על טהרת קדש, **הרי אלו בחלין** ואין באין לכלל שלישי. **רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר הרי אלו כתרומה,** ושם בהם שלישי **לטמא ושנים ולפסול אחד,** ואלו השני חכמים סוברים חלין נעשו על טהרת קדש לא כקודש דמי ואין רביעי אלא קדש בלבד, הינו דבר שקדש גופו, כגון בשר קרבן וחלות תודה שנשחטו הזבח, אבל קדשים פסולים, כגון חלות תודה עד שלא נשחט הזבח לא, ופליגי אמתניתין דלעיל השלישי שבכבלן פוסל לאוכלי קדש.

פרק ג א) הרוטב מרק שאם יקפה יהא דומה לדבק, **והעריסין** הינו רוטב שלקן אחר הבשלו, שאם יקורר יקפה, **והחלב** שאם יעמוד זמן יקפה, **בזמן שהן לחין** כל כך שיש בהן **משקה טופח** על מנת להטפיח, **הרי אלו תחלה,** דנתשבין המשקין. **קרשים, הרי אלו שניים, דהני** כאוכל שנגע במשקה. **חזרו ונמוחו בכביצה מכון, טהור.** דהרי טמאת המשקה פרח מהן כשנעשו אכל, וכשנמוחו כיון שנמוח טפה אחת, הרי נתפת האכל מכביצה ושוב אין למשקה זה מי שיטמאנו, דקמלו מכביצה אינו מטמא את האחרים. היה **א) יותר מכביצה, טמא, שיכין שיצאה הראשונה טנטמת** אותה טפה **בכביצה** אכל שנגע בה, וכשנטמתה כלו חזרה הטפה ומטמאה את הכל. **ב) רבי מאיר אומר** מחט שנמצאת במקום טמאה והיא מלאה חלודה, שמעכבת התפירה שאז טהורה, **או שנמצאת שבורה, טהורה,** דהני שבר כלי. **שכל הטבעות כשעת מציאתן. ו) חרש שוטה וקטן שנמצאו במבוי שיש בו טמאה, הרי אלו** בחזקת **טהרה,** ואף על פי שהמבוי דינו כרשות היחיד. כיון שאין בחרש שוטה וקטן דעת לשאל דבר שקיבלו טהרה. **ז) רבי יהודה אומר** זרק כבר טהרו **לבין המפתחות,** הטמאות דינו כמי שיש בו דעת לשאל. ומיהו בזורק **מפתח** טמא **לבין הכפרות** הטהורות, **טהור,** כיון שהטמאה עובדת, לכך הקבלו טהור. **ג) השרץ שנמצא בפי החולדה, והנבלה שנמצאת בפי הכלב, ועברו בין בני אדם הטהורים, או שעברו טהורים ביניהן, הקיבן טהור, מפני שאין לטמאה מקום.** היו מונקרין בהן **על הארץ,** אם השליכו הכלב מפיהם על הארץ היו מנקרין בה, ואמר הטהור הלכתי **למקום הלז ואיני יודע אם נגעתי בטמאה.** אם לא **נגעתי, הקבן טמא, מפני שיש לטמאה מקום. ד) בזית מן המת שפסק בפי העורב, הקם האהיל על האדם ועל הכלים ברשות היחיד, הקם** אדם פרוש הקם האהיל על האדם **טמא,** דאדם יש בו דעת לשאל, ואף על פי שהיא טמאה עובדת, דקל המאהילין חשיבי יש לה מקום, אבל הקם כלים, פרוש הקם אם האהיל על הכלים, **טהור,** דאין בהם דעת לשאל. **המטלא מים בעשרה דלים** זה אחר זה **ונמצא שרץ באחד מהן, הוא טמא, וכלן טהורין.** המערה **המדלי שנמצא בו שרץ טמא, וכלן טהורין** דאין מחזיקן הבור מטמאים לקמן, לכך אמרינן שלא בתוך הבור **מכלי לכלי ונמצא שרץ בתחתון, העליון הן טהור. ח) על ששה קטנות שזורפין את התרומה, על הקם בית הפרס, ועל (הקם) עפר הבא מארץ העמים, על הקם בגדי עם הארץ, ועל הקם כלים הנמצאין, על הקם הרקיון (הנמצאין), על הקם מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה. על ודאי מצנען שהוא הקם טמאתן,** שטמאתן מחמת הקם הן, **שזורפין את התרומה.**

משניות מבוארות

מסכת טהרות פרק ד

פרק ד א) הזורק טמאה ממקום למקום לבין המפתחות בין שזרק כבר טהור **לבין המפתחות** הטמאות, בין שזרק **מפתח** טמא **לבין הכפרות** הטהורות, ולא נודע אם נגע הכבר הטהור במפתחות הטמאות או לא נגע, דסובר המנא זורק הוי כמי שאין בו דעת לשאל שקבלו טמא, מדקלעיל פרק ג משנה ו. **רבי יהודה אומר** זרק כבר טהור **לבין המפתחות,** הטמאות דינו כמי שיש בו דעת לשאל. ומיהו בזורק **מפתח** טמא **לבין הכפרות** הטהורות, **טהור,** כיון שהטמאה עובדת, לכך הקבלו טהור. **ב) השרץ** שנמצא **בפי החולדה** לא נגע בכרות שעל גבי **הכלב, ועברו בין בני אדם הטהורים, אם** נגע בכרות **הכלב** הטמאות אין **השרץ** אין מטמא **הכלב** מפיהם **על הארץ** דאין מנקרין בה, **ואמר הטהור הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נגעתי בטמאה.** אם לא **נגעתי, הקבן טמא, מפני שיש לטמאה מקום. ד) בזית מן המת שפסק בפי העורב, הקם האהיל על האדם ועל הכלים ברשות היחיד, הקם** אדם פרוש הקם האהיל על האדם **טמא,** דאדם יש בו דעת לשאל, ואף על פי שהיא טמאה עובדת, דקל המאהילין חשיבי יש לה מקום, אבל הקם כלים, פרוש הקם אם האהיל על הכלים, **טהור,** דאין בהם דעת לשאל. **המטלא מים בעשרה דלים** זה אחר זה **ונמצא שרץ באחד מהן, הוא הדלי שנמצא בו שרץ טמא, וכלן טהורין** דאין מחזיקן הבור מטמאים לקמן, לכך אמרינן שלא בתוך הבור **מכלי לכלי ונמצא שרץ בתחתון, העליון הן טהור. ה) על ששה קטנות שזורפין את התרומה, על הקם בית הפרס, ועל (הקם) עפר הבא מארץ העמים, על הקם בגדי עם הארץ, ועל הקם כלים הנמצאין, על הקם הרקיון (הנמצאין), על הקם מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה. על ודאי מצנען שהוא הקם טמאתן,** שטמאתן מחמת הקם הן, **שזורפין את התרומה.**

ה הראשון והשני והשלישי שבקדש, טמאין ומטמאין, הרביעי, פוסל ולא מטמא. והחמישי מאכל בזיד הקדש: ו השני שבחלין, מטמא משקה חלין, ופוסל לאכלי תרומה. השלישי שבתרומה, מטמא משקה קדש, ופוסל לאכלי קדש שנעשו לטהרת הקדש. אבל אם נעשו לטהרת תרומה, מטמא שנים ופוסל אחד בקדש: ז רבי אליעזר אומר, שלשתן שוין. האחד שבקדש ושבתרומה ושבחלין, מטמא שנים ופוסל אחד בקדש, מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה, ופוסל את החלין. השני שבכבלן, מטמא אחד ופוסל אחד בקדש, ומטמא משקה חלין, ופוסל לאכלי תרומה. השלישי שבכבלן, מטמא משקה קדש ופוסל לאכלי קדש: ח האוכל אכל שני, לא נעשה בית הבד. וחלין שנעשו על גב קדש, הרי אלו בחלין. רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר, הרי אלו כתרומה, לטמא שנים ולפסול אחד:

פרק ג א הרטב והגריסים והחלב, בזמן שהן לחין, הרי אלו בחלה. קרשו, הרי אלו שניים. חזרו ונמוחו, כביצה מכון, טהור. יותר מכביצה, טמא, שכיון שיצאה טפה הראשונה, נטמאת בכביצה: ב רבי מאיר אומר, השמן תחלה לעולם. וחכמים אומרים, אף הדבש. רבי שמעון אומר, אף היין. וגוש של זיתים שנפל לתנור ונמוחו, יותר מכביצה, טמא, שכיון שיצאת טפה הראשונה, נטמאת בכביצה, אפילו זו סאה, טהור: ג טמא מת שפסחם זיתים ונפנים, כביצה מכון, טהור, דבשעה שיצא המשקה הרי נפחת משעור כביצה כדלעיל, ובלבד שלא יגע הטמא במקום המשקה. ואם נמצא בתוך המשקה, אפילו כל שהו, טהור. יותר מכביצה, טמא, שכיון שיצאה טפה הראשונה, נטמאת בכביצה, אפילו זו סאה, טהור: ד כביצה אכלין טמאין שהניחן בחמה ונתמעטו, וכן בזית מן הגבלה ובעדשה מן המדשן, או בזית פגול ובזית נותר בזית חלב, הרי אלו הראשונים, הינו כביצה אכלין וכזית מן המת ובגבלה וכעדשה מן המדשן, טהורין, כיון שנתמעטו משיעורן, ואין חייבין עליהן משום פגול ונותר וטמא כיון שנפחתו. אבל אם הניחן בגשמים משעורן, טמאין, דכל הגשמים בחזר גדל שלקן אזלין, וחייבין עליהם משום פגול ונותר וטמא. ה) כל הטמאות כשעת מציאתן, אם הם טמאות, דינו כאלו טמאות מקודם, פרוש קגון שנגע בחצר בלילה ואינו יודע מי הוא חי או מת, אם בשחר מצאו מת, וקקא בנגע בו בזית זו ומצאו בזית אחרת, טהור. דהרי נטמאת מת, אם ראוהו חי מבערב ברשות הרבים, טהור, ואם מצאן טהורות, דינו כאלו הם טהורות מעקרא, אם מצאן מכוסות דינו כאלו מכוסות מעקרא, אם מצאן מכוסות כל הזמן, כגון כלי חרס שאינן מטמאות כשהן מכוסות ואם יסיר אינו מטמא בשעה שהיה המת באהל היו מגלות, וכן אם מצאן מגלות, דינו כאלו היו מגלות כל הזמן.

מחט שנמצאת במקום טמאה והיא מלאה חלודה, שמעכבת התפירה שאז טהורה, או שנמצאת שבורה, טהורה, דהני שבר כלי. שכל הטבעות כשעת מציאתן. ו) חרש שוטה וקטן שנמצאו במבוי שיש בו טמאה, הרי אלו בחזקת **טהרה,** ואף על פי שהמבוי דינו כרשות היחיד. כיון שאין בחרש שוטה וקטן דעת לשאל דבר שקיבלו טהרה. **ז) חרש שוטה וקטן שנמצאו במבוי שיש בו טמאה, הרי אלו בחזקת טהרה. וכל הספקה, בחזקת טמאה. וכל שאין בו דעת לשאל, פסקו שהור: ז תינוק שנמצא בצד בית הקברות והשושנים בידו ואין השושנים אלא במקום הטמאה, טהור, שאני אומר, אחר לקטן ונתן לו. וכן חמור בין הקברות, כלי שהוריו: ח תינוק שנמצא בצד העקד בידו, רבי מאיר מטהר. וחכמים מטמאים, שדרך התינוק לטפח. בצק שיש בו נקירת תרנגולים, ומשקין שמאין בתוך הבית, אם יש בין משקין לכברות כדי שינגבו פיהם בארץ, הרי אלו שהורין. ובבקר ובכלב, כדי שילחכו את לשונם. ושאר כל הבהמה, כדי שיתנגב. רבי אליעזר בן יעקב מטהר בכלב, שהוא בקאן, שאין דרכו להניח את המזון ולילך למים:**

פרק ד א הזורק טמאה ממקום למקום, כפר לבין המפתחות, מפתח לבין הכפרות, טהור. רבי יהודה אומר, כפר לבין המפתחות, טמא, מפתח לבין הכפרות, טהור: ב השרץ בפי החלדה ומתלכדת על גבי כברות של תרומה, הקם נגע בקם לא נגע, שקבו שהור: ג השרץ בפי הכלב, ועברו בין הטהורים, או שעברו טהורים ביניהן, מפני שאין לטמאה מקום. היו מנקרין בהן על הארץ ואמר הטהור הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נגעתי בטמאה מקום. אם לא נגעתי, הקבן טמא, מפני שיש לטמאה מקום. ד) בזית מן המת שנפל בפי העורב, הקם האהיל על האדם ועל הכלים ברשות היחיד, הקם אדם פרוש הקם האהיל על האדם טמא, דאדם יש בו דעת לשאל, ואף על פי שהיא טמאה עובדת, דקל המאהילין חשיבי יש לה מקום, אבל הקם כלים, פרוש הקם אם האהיל על הכלים, טהור, דאין בהם דעת לשאל. המטלא מים בעשרה דלים זה אחר זה ונמצא שרץ באחד מהן, הוא הדלי שנמצא בו שרץ טמא, וכלן טהורין דאין מחזיקן הבור מטמאים לקמן, לכך אמרינן שלא בתוך הבור מכלי לכלי ונמצא שרץ בתחתון, העליון טהור. ה) על ששה קטנות שזורפין את התרומה, על הקם בית הפרס, ועל (הקם) עפר הבא מארץ העמים, על הקם בגדי עם הארץ, ועל הקם כלים הנמצאין, על הקם הרקיון (הנמצאין), על הקם מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה. אף על פי שיש לאלו הקם שום מצנען, אין הן, על ודאי מצנען שיודע בודאי שנגע בהן תרומה, שטמאתן, שטמאתן מחמת הקם הן, שזורפין את התרומה.

היה השרץ רק בדלי זה ונמצא בו. המערה מים מכלי לכלי ונמצא שרץ בתחתון, שעליון טהור, ולא חיישינן שמא מן העליון נפל לתחתון. ה) על ששה קטנות שזורפין את התרומה, א) על הקם בית הפרס, היינו שדרה שנתרר בה קבר ויש כאן קם שמא עצם כשעורה. ב) ועל הקם עפר הבא מארץ העמים כשקם שלקן ליה בדרכם הם שנגע בעפר אלא העפר טמא מחמת קם, וכן בכלן כדמפרש). ג) ועל הקם בגדי עם הארץ, דמסקינן ליה שמא ישבה עליהן אשתו נדה. ד) ועל הקם כלים הנמצאין, דלא יהא חיישינן אם הם טמאים או טהורים. ה) הנמצאין דשמא הן של זב וזבה או נדה ויולדת. ו) על הקם מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה, אף על פי שיש כאן שתי סקפות. דאפשר לומר שהן דהני של בהמה גם אלו בהמה, וגם אם הם של אדם שמא של אדם טהור הן, על ודאי מצנען שיודע בודאי שנגע בהן תרומה, שהוא קם טמאתן, שטמאתן מחמת קם הן, שזורפין את התרומה.

השמן תחלה לעולם, ואפילו קרש אינו יוצא מתורת משקה, דאי אפשר שיקרש לגמרי עד שלא ישאר בו לחלוחית (תפא"י). **וחכמים אומרים אף הדבש,** של דבורים, שגם בו נשאר לחלוחית. **רבי שמעון שזורי אומר אף היין,** שקרש אינו יוצא מתורת משקה, **וגוש של זיתים,** זיתים הרבה מחברין **שנפל לתנור והוסקן** התנור **בכביצה מכון,** שהיה התנור. דאין אכל מטמא כלי, וקשיצא משקה מן הגוש אין לו במה יטמא, דהלא אין בגוש כביצה, ואם יש בגוש **יותר מכביצה, טמא, שכיון שיצאת טפה הראשונה, נטמאת** הטפה **בכביצה** לחיות תחילה, ומטמאתם את התנור, שמשקין טמאין ממטמאין את הכלי. וזדוקא בגוש, אבל **אם היו** הזיתים **פרודין, אפילו זו סאה,** ויש גורסין אפילו הן מאה, **טהור** התנור, דאין מתקרפין לכביצה לטמא שמן היוצא ממן. **ג) טמא מת שפחם זיתים ונפנים, כביצה מכון, טהור,** דבשעה שיצא המשקה הרי נפחת משעור כביצה כדלעיל, **ובלבד שלא יגע** הטמא **במקום המשקה.** ואם סחט יותר **מכביצה, טמא, שכיון שיצאה טפה הראשונה,** נטמאת הטפה **בכביצה** אכל, דאף על פי שאין המשקה שבגלגל מקבל טמאה, משלים הוא את שעורו. אבל **אם היה זב או זבה** שוחטין את הזיתים, **אפילו גרגר יחידי, טמא, שכיון שיצאה טפה הראשונה,** נטמאת **במשא,** דבשעה שהסיטו את הגרגר נעשה כלו ראשון. **זב שחלב את העז, החלב טמא, שכיון שיצאה טפה הראשונה** נטמאת **המשקה.** שהוזב הדומה לו כגון נדה ויולדת, יטמא כל מה שיגשא. **ד) כביצה אכלין** טמאין **שהניחן בחמה ונתמעטו, וכן בזית מן הגבלה ובעדשה מן המדשן, או בזית פגול ובזית נותר בזית חלב, הרי אלו** הראשונים, הינו כביצה אכלין וכזית מן המת ובגבלה וכעדשה מן המדשן, **טהורין,** כיון שנתמעטו משיעורן, ואין חייבין עליהן משום פגול ונותר וטמא כיון שנפחתו. אבל אם **הניחן בגשמים** משעורן, **טמאין,** דכל הגשמים בחזר גדל שלקן אזלין, **וחייבין עליהם** משום פגול ונותר וטמא. פרוש קגון שנגע באחד בלילה ואינו יודע מי הוא חי או מת, אם בשחר מצאו מת, וקקא בנגע בו בזית זו ומצאו בזית אחרת, טהור. דהרי נטמאת מת, אם ראוהו חי מבערב ברשות הרבים, טהור, ואם מצאן **טהורות,** דינו כאלו הם **טהורות** מעקרא, אם מצאן **מכוסות** דינו כאלו **מכוסות** כל הזמן, כגון כלי חרס שאינן מטמאות כשהן מכוסות לא חיישינן שמא בשעה שהיה המת באהל היו מגלות. וכן אם מצאן **מגלות,** דינו כאלו היו **מגלות** כל הזמן.**